

Kulanka 2:	<h1>Tusmada Ka qaybgalaha</h1> <p>Caafimaadka iyo Badqabka II - Daryeelka Carruurta ee Qoyska</p>
	2 saacadood

Xaquuqda daabacaada iyo Xadiyada Adeegsiga iyo Mulkiyada

Manhajkaan waxaa lagu abuuray deeq ay bixisay Minnesota Department of Human Services (Waaxda Adeegyada Aadanaha ee Minnesota). Minnesota Department of Human Services ma jirto wax matalaad ah oo ay samayso ama ma aqbalayso wax masuuliyad ah oo ka dhalata adeegsiga manhajka ama natiijooyinkiisa. Manhajkaan dib looma daabici karo, lama koobiyayn karo, lama iibin karo ama haddii kale lama qaybin karo ayadoon ogolaansho qoraal ah laga haysan Minnesota Department of Human Services.

Si aad u codsato ogolaansho qoran ama dib u daabicida wax kamid ah manhajkaan, iimeel u dir DHS.Child.Care@state.mn.us.

Qaybta A: Hordhac

Dulmarka Manhajka

Madada Naqshada Aqoonta iyo Kartida (KCF), Maadada Kartida Muhiimka ah ee MN, Maadooyinka CDA, Cabirada Tabbabarka ee Parent Aware

Maadooyinka aasaasiga ah ee Aqoonta iyo Kartida, Maadada Kartida Muhiimka ah ee MN, Maadooyinka CDA, iyo (sida ku haboon) Cabirada Tabbabarka ee Parent Aware ayaa halkaan ku qoran si ay uga caawiyaan ka qaybgalayaasha inay fahmaan waxa kartiyadu yihiin, maadooyinka iyo/ama cabirada lagu sheegay tabbabarka

Maadada KCF: Maadada VII: Caafimaadka, Badqabka iyo Kartida
Nafaqada Aasaasiga ah: Xaqijinta Badqabka

Maadada CDA: Bay'ad Caafimaad Iyo Badqab leh

Cabirka Tabbabarka Parent Aware: Midna

Higsiyada Waxbarashada

- Aqoonso khataraha badqabka ee gurigaaga iyo fagaaga daryeelka carruurta, iyo xaaladaha keeni kara khatarta degdega ah.
- Yaree khataraha ka jira gurigaaga iyo fagaaga daryeelka carruurta, una qorshayso xaaladaha keeni kara khatarta degdega ah.
- La soco u banbaxa ilmahaaga ee khataraha oo baro sida looga falceliyo xaaladaha khatarta degdega ah leh.

Calaamadaynta

Qaybta	Guudmar ka
A: Hordhac	<ul style="list-style-type: none">• Soo dhawaynta iyo Horudhaca• Dulmarka xiisada
B: Badqabka dhismaha iyo guryaha	<ul style="list-style-type: none">• Bandhigga - Badqabka Guriga iyo Fagaaga• Dooda koox badan: Khataraha ilmaha yaryar
C: Maamulida iyo kaydinta agabka khatarta ah	<ul style="list-style-type: none">• Bandhiga Agabka Khatarta ah• Dooda koox badan: Tusaalayaasha alaabaha khatarta ah
D: U diyaar garoowga khatarta	<ul style="list-style-type: none">• Bandhiga - Qaababka loo waajaho manhajka• Dooda koox yar: Qorshaynta xaaladaha degdega ah
E: Xirida	<ul style="list-style-type: none">• Dood - Xogta kooban ee casharka

Qaybta B: Badqabka dhismaha iyo guryaha

* Agabka loo baahan yahay, sida ku qoran xeerarka daryeelka carruurta.

Meelaha Dhismaha laga Galo iyo Meelaha looga baxo

*Qasab ah**—laba marin oo laga baxsado qof kasta oo la dagan yahay ayna isticmaalaan carruurta, mid xiga dhanka jaranjarada ama albaab lagu dagaayo meesha dabaqa looga baxo, iyo mid ah albaabka ama daaqad toos banaanka u tagaysa. Daaqada waa in la furi karaa ayadoon aqoon gaar ah loo yeelan." Buuxi shuruudaha ugu yar ee albaabada.

Meesha ka saarida ama Yaraynta Khataraha

Waxyaabaha soo socda waa aagag qaar oo muhiim ah inaad ka fakarto intaad ilmaha daryeelayso.

Sokedyada korontada: Waa qasab—Waa in la daboolaa marka la isticmaalo. Fiilooyinka korontada qaybiya waa inaan la adeegsan halkii fiilada darbiga ku jirta la adeegsan lahaa, dhammaan fiilooyinkuna waa inay si wacan u dayac tiran yihiin.

Sunta bay'adda/wasaqda gudaha iyo banaankaba, oo ay ku jiraan saxarada xayawaanada:

Waa qasab—Waa in la nadiifiyaa, aan ilmuhu taaban.

Waxyaabaha bay'adda ee neefta qofka ku dhajiya: sigaarka tubaada, qaniinyada dhiqlaha, baran-barada, cayayaanka, dhoobada, qiiqa kasoo baxa xaabada la gubo ama cawska. Sidoo kale sunta hawada banaanka (ee ka timaada warshadaha, gaariyaasha, iyo ilaha kale; hubi qiyaasaadka tayada hawada oo joog gudaha marka heerkoodu sareeyo). Xog kasoo baxday Xarunta Ka hortagga iyo

Xakamaynta cudurka, fiiri "Waxyaabaha Badanaa Keena Neefta": <http://www.cdc.gov/asthma/triggers.html>

Gidaarka: *Waa qasab*—Waxaa loogu baahan karaa in difaac looga sameeyo tareenka, gaadiidka, biyaha, ama khatarta mashiinada. *Waxaa lagu talinayaa*—Ciyaarta banaanku inay noqoto meel gidaan ku xiran yahay ama darbiyo dabiici ah leh kuwaas oo carruurta aan kaa qarinnayn. Ganjeeladu waa inay lahaadaan nidaam ay iskood isku xiraan iyo quful iskiis ah.

Hubka: *Waa qasab*—Dhammaan hubka waa in xabadaha laga saaro laga geliyaa meel aan ilmuhu gaari karin. Rasaaska iyo qoryaha waa in lagu xareeyaa aaga gaar ah oo qufulan.

Alaabta guriga: Waa inay si adag u istaagsan yihiin si aysan u dhicin (tawaleedyada, miisaska buugta). Ku xariiri darbiga si aysan usoo dhicin.

Xakamaynta cayayaanka, ayna ku jirto xakamaynta kaneecada: Waa qasab—xakamaynta cayayaanka iyo biibayaasha wax qaniina, waa inaan wax kiimiko ah lagu buufin xayayaanka iyo xakamaynta baran-barada marka carruurta joogaan.

Waa qasab—barnaamijka xakamaynta cayayaanka oo balaaran kaasoo ay ku jiraan cayrinta cayayaanka, nadiifinta iyo jafida, iyo baabi'inta waxyaabaha keenaaya in cayayaan ku dhasho meesha.

Xayawaanka Rabaayada Goobta: Waa qasab—Dhammaan xayawaanka rabaayada ah waa inay caafimaad qabaan; talaalka eeyga iyo biisada; waa in la korjoogteeyaa marka carruurta la joogaan; qoladaha rabaayadaha waa in la sameeyaa lagana nadiifiyaa wasaqda cuntada, kayda, ama bixinta; waa inaan meelaha ciyaarta aysan xayawaanku gelin; Waalidka waa in loo sheegaa isla maalinka maqaarka ilmahooda uu qaniino ama jeexo xayawaan.

Qalabka ciyaarta, banaanka: Qalabka waa inaan lagu dhiso dusha ama aaga meelo khatar ah sida laamiga ama shubka. Waa inaysan oolin waxyaabo ilmaha mudaaya ama cirifyada; luminta, qaybo jajaban; qabatooyin ama cayn geriyo ilmuhu isku ceejin karaan; waxyaabo mudi kara, caarad leh, ama goynaaya hilibka jirka; ama waxyaabaha khatarta ah sida sunta maarta.

Aagga ciyaarta, gudaha: waa inaysan oolin alaabo keeni kara in ilmuhu laqo oo ku sxdo, isku ceejiyo, mudaaya, iwm. Hubi aaga cuntada lagu diyaarsho, qolka dhar dhaqaalka, musqulaha, oo xaqiiji in gurigaagu ilmo ku haboon yahay.

Aagga ciyaarta, banaanka: *Waa qasab*—kormeerka meesha; xirista marka loo baahdo (arag "Xirida meesha"); ka caagan qashin, wasaq, agab sun ah, geedo sun ah, khatarta biyaha, mashiinka, gaadiidka aan la xirin, wasaqda dadka ama xoolaha, iyo bulaacada.

Jaranjarooyinka: *Waa qasab*—Haddii 3 jaranjaro ama ka badan ku yaalaan, waa inay lahaadaan meel la cuskado, albaabo ama xakabado ay adeegsadaan ilmaha jira 6-18 bilood; jaranjarooyinku yihiin kuwo si fiican loo naleeyay ayna dayactir fiican qabaan; ka madax banaan wasaq.

Barkadaha dabaasha: *Waa qasab*—Waa inaysan geli karin carruurta marka laga reebo xiliyada la kormeeraayo. Waa inuu kormeeraa ka qaybgale loo tababaray gurmada degdega ah iyo neef furida.

Boonbalayaasha/badqabka agabka, farshaxanka iyo agabka dhoobada: *Waa qasab*—Mindiyaha, taraqa, bacaha, iyo khataraha kale waa in laga fogeeyaa carruurta daryeelka ku jirta. Adeegsiga la kormeeraayo ee agabka khatarta ah iyo qalabka.

Taraafiga gaadiidka: Waxay u baahan karaan darbi laga sameeyo fagaaga iyo jidka.

Heerkulka Biyaha: *Waa qasab*—Siimanka iyo tuubooyinka ay geli karaan carruurta, heerkulka biyuhu waa inay ka badan 120 degrees Fahrenheit.

La socoshada Badqabka

Ayadoo la adeegsanaayo (1) hubinta badqabka maalinlaha ah - kormeerka bay'adda iyo (2) Kormeer Joogto ah.

Hubinta Badqabka Maalinlaha ah ee Bii'ada: Maalin kasta hubi si aad u xaqiijiso in meesha ilmuhu isticmaalayaan ay ka caagan tahay khataraha muuqda.

Kormeer joogto ah: Si toos ah u kormeer carruurta muuqaal ahaan ama codkooda. La soco ilmaha hurdada codkooda; si joogto ah u dultag oo hubi. Talaabooyinka gaarka ah ee badqabka inta lagu jiro shaqooyinka gaarka ah, sida dabaasha. Carruurta kayar da'da 5 wa inaysan marna gelin gudaha ama banaanka ayagoo kaligood ah.

Wixii xog dheeraad ah

MN Department of Human Services (Waaxda Adeegyada Aadanaha ee MN). (2016). Liiska Hubinta Ruqsadaynta Daryeelka carruurta ee Qoyska. Faahfaahinta badqabka guriga:

http://www.dhs.state.mn.us/main/groups/licensing/documents/pub/dhs16_174538.pdf

Minnesota Department of Human Services. (2016, Agoosto). *Tilmaanta: Geedaha Sunta ah ee Daryeelka carruurta ee Qoyska: PDF Iagasoo xigtay*

<http://www.dhs.state.mn.us/main/groups/licensing/documents/pub/dhs-288784.pdf>

Qaybta C: Qabashada iyo kaydinta agabka khatarta ah

Shuruudaha gobalka

Nadaafada iyo caafimaadka: Waxyaabaha sunta ah—"Dhammaan daawooyinka, kiimikooyinka, saabuunta, geedaha sunta ah, cabitaanka khamrada, iyo waxyaabaha kale ee sunta ah waa inaan loo dhawayn ilmaha. Waa in laga fogeeyaa cuntooyinka. Qalabka ama boonbalayaasha ilmuhu afka gashado ama ay ruugaan waa in laga ilaaliyaa sunta maarta. Boonbalayaasha iyo qalabka leh googo'a, jabniinka, ama riinjiga soo dhacaaya waa in la baaraa si loo xaqiijiyo inaysan ku jirin maarta sunta ah ama waa in la badalaa." – Xeerka 2, Minnesota Department of Human Services

Qeexitaanka iyo tusaalayaasha

Agabka Khatarta ah ayaa ah agab kuwaasoo:

- keenaaya dhibaato haddii ilmuhu dhuuqo ama liqo, ama haddii ay maqaarkiisa taabtaan.
- shidmaaya, daxalaystay, sunta ah, ama qasmaaya

Kuwa ugu badan ee ilmaha waxyeeleeya waa alaabaha la isku qurxiyo iyo kuwa dadku ismariyaan, kuwa wax lagu nadiifsho, iyo daawada. Tusaalayaal dheeraad ah: kiimikooyinka barkada, geedaha sunta ah, khabrada, riiniga maarta leh, radon, agabka nadiifinta ee kara, iyo saxarada xayawaanada.

Digniinaha badqabka

Adeeg bixiyaha iyo carruurta wa ainay ku farxashaan saabuun iyo biyo kahor iyo kadib markay wax karshaan ama wax cunaan, xafaayad u xirida iyo adeegsiga musqusha, maaraynta dareerayaasha jirka, maaraynta xoolaha ama nadiifinta wasaqda xayawaanada, maaraynta qashinka.

Maaraynta waxyaabaha khatarta ah

- U isticmaal sida ay ku taliso shirkada samaysay.
- Haku qasin alaabaha kale.
- Nadiifi aaga marka aad adeegsanayso agabka nadiifinta iyo jeermis dilida.
- Ha adeegsan marka carruurta kuu dhaw yihiin.

Xaraynta agabka si badqab leh

- U daa qasacooda, oo leh calaamada tilmaanta.
- Ka foguee carruurta, geli qaanad xiran/qufulan haddii ay suuragalayso.
- Ku xaree meel ka fog cuntada.
- Ku dhaji nambarka Xarunta Xakamaynta Sunta ee meel u dhaw kaydka waxyaabaha khatarta ah.

Tuurista amaanka ah ee waxyaabaha khatarta ah

Si aad u hesho xogta waxyaabaha sunta ah oo dheeraad ah, la xariir degmadaada si aad u waydiiso barnaamijyadeeda fogaynta waxyaabaha khatarta ah. Waxyaabaha kale (sida xaarka eeyga), ku shub meel aysan ilmuhu gaarin.

Wixii xog dheeraad ah

Markay jiraan xaalado degdeg ah oo sun la xariira ama su'aalo sun la xariira, la xariir Nidaamka Xakamaynta sunta ee Minnesota: Wac **1-800-222-1222** ama booqo <http://www.mnpoison.org/>

Wakaalada Difaaca Bii'ada Maraykanka: *Wasaqda Khatarta ah ee Guriga (HHW)*. Waxaa lagasoo xigtay: <https://www.epa.gov/hw/household-hazardous-waste-hhw>

Qaybta D: U diyaar garoowga khatarta

Waxaa si wayn loogu talinayaa inaad haysato qorshe qoraal ah, aadna ku tababarato habraacyadaada xaalada degdega ah. Halkaan waxaad ka helaysaa foom aad u adeegsan karto qorshayn.

Qorshaha xaalada degdega ah		
Xogta Adeeg Bixiyaha		
Taariikhda		
Magaca Adeeg Bixiyaha		
Ciwaanka		Magaalada
<u>Sumada (Zip)</u>	Taleefoonka	Taleefanka Xaalada Degdega ah
Hooy Diyaarsan/Habraacyada Xanibaada		
Haddii aan u baahanahay inaan joogno dhismaha sabab la xariirta xaalad degdega ah, habraacyada soo socda ayaa la raaci doonaa:		
Goobta 1 ee Dhismaha:		Goobta 2 ee Dhismaha:
Habraacyada Hooyga Diyaarsan/Go'doonka: <i>Habraacyadaada qeex (qofka, waxa, goobta, goorta).</i>		
Hooyga Diyaarsan/Go'doominta Carruurta iyo Naafada ah ama qaba Xanuunnada Caafimaadka Raaga : <i>Waxaa ku jira xaalado gaar ah ama habraacyada ay u baahan carruurta naafada ah ama xanuunnada daran.</i>		
Ogsiiska: Shaqaalaha gurmada degdega ah ayaa lagu wargelin doonaa marka...		
Waalidiinta/masuuliyiinta ayaa lagu wargelin doonaa marka...		
Kiishada Xaalada Degdega ah: <i>Qeex macluumaadka kiishadaada xaalada degdega ah, cidda masuulka ka noqon doonta iyo meesha la dhigaayo.</i>		

Habraacyada Daadguraynta iyo Meel Kale u Wareejinta

Haddii aan u baahan nahay inaan daadgurayno xarunteena oo aanu wareegno xarun kale, habraacyada soo socda ayaa la raaci doonaa:

Marinada Daadguraynta/Meesha laga baxaayo:

Muuji sida adiga iyo carruurtaadu uga baxaysaa mid kamid ah qolka ku yaala dhismaha.

Daadguraynta Dhallaanka/Ilmaha socod baradka ah:

Qeex xaalado kasta oo qaas ah ama habraacyo loogu baahan yahay daad guraynta saqiirada iyo ilmaha socod baradka ah ee laga guraayo dhismaha

Daad guraynta Carruurta Naafada ah ama qaba Xanuunada Raaga:

Qeex xaalado kasta oo caafimaad ama habraacyada loogu baahan yahay daadguraynta carruurta Naafada ah ama qaba Xanuunada Daran ee ku jira dhismaha ayna ku jiraan habraacyada kaydinta daawada caafimaad abaan muhiimka u ah carruurta.

Ogsiiska:

Shaqaalaha gurmada degdega ah ayaa lagu wargelindoonaa marka...

Waalidiinta/masuuliyiinta ayaa lagu wargelin doonaa marka...

Kiishada Xaalada Degdega ah:

Qeex macluumaadka kiishadaada xaalada degdega ah, cidda masuulka ka noqon doonta iyo meesha la dhigaayo.

Meel kale U rarida - Goobta 1		
Magaca Dhismaha		Sababaha aan ugu daadguraynayno Goobta 1
Ciwaanka		Magaalada
Boostada (Zip)	Taleefoonka	Taleefanka Xaalada Degdega ah
U Rarida Goobta 1...		
Faahfaahinta Kale...		
Meel kale U rarida - Goobta 2		
Magaca Dhismaha		Sababaha aan ugu daadguraynayno Goobta 2
Ciwaanka		Magaalada
Boostada (Zip)	Taleefoonka	Taleefanka Xaalada Degdega ah
U Rarida Goobta 2...		
Faahfaahinta Kale...		
Meel kale U rarida - Goobta 3		
Magaca Dhismaha		Sababaha aan ugu daadguraynayno Goobta 3
Ciwaanka		Magaalada
Boostada (Zip)	Taleefoonka	Taleefanka Xaalada Degdega ah
U Rarida Goobta 3...		
Faahfaahinta Kale...		

Waalidka/Masuulka iyo Habraacyada Dib ula Midoobida Cunuga

Haddii aan u baahan nahay daadgurayn, hooyga diyaarsan, ama waalidka/masuulka/masuuliyiintu aysan awoodi inay soo wadaan carruurta, habraacyada soo socda ayaa la raaci doonaa si ay ula midoobaan carruurta waalidkood/masuuliyiinta ama dadka loo xilsaaray sida ugu dhakhsaha badan ee badqabka leh.

Ogaysiiska:

Waalidiinta/masuuliyiinta ayaa loo sheegi doonaa marka...

Xogta lagala xariiraayo waalidka/Masuulka ataa lagu haynayaa goobta...

Shaacin:

Carruurta waxaa laga lagu wareejinayaa waalidka, masuulka ama qof kale oo ku qoran foomka cunuga (oo leh aqoonsi sax ah)

Xogta kale ee ku saabsan dib u midoobida:

Sii wadista Habraacyada Shaqada

Mudada lagu jiro iyo kadib masiibada, habraacyada soo socda ayaa la raacayaa oo quseeya siiwadista shaqada.

Ogaysiiska iyo Go'aan Gaarista.

Dadka soo socda ayaa u baahan in la ogaysiiyo ayna qayb ka noqdaan hanaanka go'aan gaarista ee quseeya shaqooyinka socda inta LAGU JIRO aafada.

Dadka soo socda ayaa u baahan in la ogaysiiyo ayna qayb ka noqdaan hanaanka go'aan gaarista ee quseeya shaqooyinka socda KADIB aafada.

Ka baaraan degis kasta oo dheeraad ah oo ku aaddan shaqooyinka:

Talaabooyinka qorshaynta xaaladaha degdega ah

1. **Qor xogta ganacsiga iyo lambarada xaalada degdega ah ee waaxaha dab demiska, booliiska, iwm.**
2. **Kasoo qaado xogta degdega loogala xariiri karo waalidiinta carruurta.**
 - Si joogto ah wax uga badal—3 jeer sanadkasta ayaa lagu talinayaa—iyo marka xogta qoysku isbadasho.
 - Lahoow foomamka ogolaanshaha waalidka oo saxiixan kuuguna jira faylka.
 - Koobiyada kala duwan ee liiska xogta cusub ee dadka lagala xariiraayo, mid waa inaad dhigtaa ilinka, mid waa inaad sidato markaad safrayso, mid waa inaad dhigataa meesha aad dagan tahay.
 - Adeeg bixiyaashu waxay adeegsan karaan koobiyada mid kamid ah foomka Diiwaan Gelinta iyo Qorshaynta FCC (ee hoose) si ay ugu qoraan xogta gaarka ah ee ilmaha. Adeeg bixiyaashu waa inay haystaan nuqulada xogta ilmaha oo la socda agabka xaalada degdega ah, laakiin waa inaysan ku dhajin xogta ilmaha oo uu la jiro qorshahooda ama aysan bixin xogta ilmaha walaidka ayadoo qayb ka ah qorshahooda.
 - https://mn.gov/dhs/assets/ChildCareEmergencyPlan_tcm1053-317028.pdf
 - Foomka Diiwaan Gelinta iyo Qorshayaasha ee Halka Bog: https://mn.gov/dhs/assets/AdmissionandArrangementsForm_tcm1053-316062.pdf
3. **Bar naftaada inaad ka jawaabto xaaladaha degdega ah.**
 - CPR iyo tabbarka gurmada degdega ah, oo shardi u ah ruqsada.
 - Bar carruurta waawayn shaqada aasaasiga ah ee wicida 9-1-1 marka xaalad degdeg ah dhacdo.
4. **Ka dhig gurigaaga iyo gaarigaaga meel amaan ah oo diyaar ah.**
 - Ganbaleelka qiiqa sheega ku xir meel kasta iyo agabka dab damiska, oo shardi u ah ruqsada.
 - Abuur marinada lagu cararo marka dab ka kaco guriga, kana ilaali in wax lagu gooyo.
 - Agabka xaalada degdega ah ee gurigaaga iyo dhammaan gaadiidka: qorshaha xaalada degdega ah, kiishada iyo buuga gurmada degdega ah, toosh leh beeytari dheeraad ah, raadiye ku shaqeeya beeytari, taleefan, iyo xogta waalidka laga wacaayo.
 - La tasho DHS: Liiska Hubinta Ruqsadaynta Daryeelka carruurta ee Qoyska. Waxaa ku jira Faahfaahinta badqabka guriga: http://www.dhs.state.mn.us/main/groups/licensing/documents/pub/dhs16_174538.pdf
5. **Caymi ganacsigaaga daryeelka carruurta.**
 - Caymiska, oo uu ku jiro caymiska daadaadka haddii lagu ogol yahay.
 - Kaydinta amaanka ah ee diiwaanada daryeelka carruurta.
6. **Baro nidaamyada digniinaha xaalada degdega ah ee deegaankaaga**
 - Digniinaha Xaalada Degdega ah ee wayarleska ah (WEAs) waa fariimo loo diro taleefanada gacanta. Gal webseetka maaraynta xaalada degdega ah ee degmadaada (ama wac) si aad u ogaato qaabka aad digniinahaan ku helayso.
 - Raadiyaha Cimilada ee NOAA (nooca dhammaan khataraha). Waxaad ka iibsana kartaa aadka ka helaya adeegooda goobahaan ku yaala Minnesota: <http://www.nws.noaa.gov/nwr/coverage/ccov.php?State=MN>
 - Nalka digniinta ee banaanka. U sharax arintaan qoysaska wadanka dhawaan soo galay ee carruurtoodu ku jirto daryeelkaaga.
 - Raadiyaha iyo taleefishinka xogta ganacsiga. Raadiyaha dhagayso markaad aragto cimilo xun ama dhibaatooyin kale.
 - Raadiye ku shaqeeya beeytari. Mid dhigo gurigaaga, haddii korantadu tagto.
7. **Baro khataraha degdega ah ee gaarka ah ee deegaankaaga iyo khayraadka.**
 - Tusaalayaasha: warshada kiimikada, wadooyinka waawayn iyo tareenada, dalcadaha daadka, warshada nukleerka.
 - La xariir maareeyaha xaalada degdega ah ee degmadaada si aad u ogaato haddii ay jiraan khataro kale oo xaalad degdeg ah oo ka jira xaafadaada.
 - La kaasho daris si uu kuu taageero haddii (1) ay qasab tahay inaad xaalad degdeg ah u baxdo, ama (2) haddii adiga carruurta u baahan yihiin hooy ku meel gaar ah marka korantadu tagto (korontada, biyuhu go'aan). Dookhyada kale ee kuu qoran waa inay lahaadaan daraasada aasaaska oo la dhameeyay waxayna u baahan karaan in la tababaro.

8. Go'aanso sida aad uga jawaabi doonto xaaladaha khatarta degdega ah lana wadaag qorshahaaga waalidiinta. Xaqiiji in waalidku haystaan meesha ay kaalaso xariirayaan marka xaalad degdeg ah timaado. Saddexda dookh ee jawaab celinta, ayadoo ku xiran xaalada degdega ah:

- Qiimee dhismayaasha: Qorshee sida aad carruurta uga saarayso meesha, oo leh adeegyada gaarka ah ee ilmaha yaryar iyo carruurta naafada ah. Dooro meel guriga ku baxsan halkaas oo qof kasta ku kulmi doono.
- Hooy diyaarsan, oo ku yaala meel gurigaaga ka mid ah. Markay jiraan xaaladaha degdega ah ee cimilada sida duufaannada, kafogoow albaabada iyo daaqadaha ku yaala qolka salka hoose oo shubka ah. Meel aad isku xirtaan marka dhacdo rabshad ah aad ka cararaysaan.
- Ku go'aami meel xiran oo ka durugsan dadka kale (haddii qofku qabo caabuq faafa). U sheeg waalidka inay qaadaan ilmaha xanuunsan sida ugu dhakhsaha badan si looga hortago faafida cudurka. Dhagayso talada ay baxshaan saraakiisha ruqsada bixinaysa ee ku aadan hargabka, haddii uu dilaaco.

9. Ku tabbabo qorshahaaga.

- Dooro xili bisha kamid ah oo aad tabbabarka si joogto ah u samayn karto, sida in tabbabarka seeriga digniintu dhawaaqo Arbacada koobaad ee bisha. Tani waxay sidoo kale xasuusin wanaagsan u tahay qorshayntaada caadiga ah iyo cusboonaysiinta xogtaada xaalada degdega ah.
- Markaad baranayso, u sheeg carruurta waxa ay samaynaynaan si dagan oo toosan. Adeegso jumlado gaaban oo si fudud loo fahmi karo sida "Hadda banaanka u baxa."

10. Marka masiibo dhacdo

- Amaro fudud, erayo toosan ood u adeegsanayso carruurta: "Hadda banaanka u baxa."
- Isdaji!
- La xariir waalidiinta carruurta isla markaba.
- Diyaarso dukumiintiga ruqsada haddii mid kamid ah ilmuhu u baahan yahay daawayn caafimaad oo masiibada ka dhalatay.
- Kadib marka masiibo wayn ka dhacdo aaga, u feejignoow baahiyaha carruurta. U ogolow inay hogaamiyaan ka hadalka masiibada. Dami TV ga; ilmaha yaryar ayaa aamini kara in marka dhacdo ay soo laalaabto marar badan wararka, inay tahay wax marar badan dhacaaya.

Jawaab ku aadan xaaladaha gaarka ah

Hoos waxaad ka helaysaa miis ay ku qoran yihiin liiska xaaladaha degdega ah ee aad u baahan tahay inaad qorshe ka yeelato, oo leh meelaha la camaadaynaayo ee jawaabta qayru caadiga ah ee xaalad kasta oo degdeg ah. Badal jawaabtaada haddii xaaladu sidaas qasbayso, gaar ahaana haddii ay saraakiisha deegaanku amraan waxkale.

Nooca xaalada degdega ah	Daad guraynta	Hooyga diyaarsan	Karant iil
Dab damiska	X		
Daadadka, daadadka roobka	X		
Dilaaca gaaska/kiimikada	X		
Dhacdooyinka waxyaabaha khatarta ah	X		
Mawjada kulaylka *		X	
Dilaacida cudur caabuq ah			X
Shilka warshada tamarta nukleerka **	X		
Daadadka barafka iyo khataraha kale ee cimilada jiilaalka		X	
Hanqarka		X	
Duufaannada		X	
Shilalka rabshada wada (iskuxirka meesha)		X	

* Gudaha joog, qasab maaha inuu noqdo guri

** Saraakiisha maxaliga ah ayaa kuu sheegaaya waxa ay tahay inad samayso.

Si aad u hesho xog dheeraad ah iyo foomamka qorshaynta xaaladaha degdega ah

Minnesota Department of Human Services. (2017, Oktoobar). *Dhawrista Badqabka Carruurta*: Tasmada Qorshaynta xaaladaha degdega ah ee Daryeelaha Carruurta. PDF lagasoo xigtay <https://edocs.dhs.state.mn.us/lfserver/Public/DHS-7414-ENG>

Laga bilaabo 30ka bisha Sibteembar, 2019, waxaad u baahan doontaa inaad wax ka badasho qorshahaaga u diyaar garoowga xaalada degdega ah si aad ugu darto hooyga ilmaha dhashay iyo kuwa sadex jirada ah. Wixii ka danbeeya 30ka bisha Sibteembar, 2019, qorshaha waa in wax laga badalaa laguna daraa sida aad hooy u siinayso ilmaha dhashay iyo kuwa sadex jirada ah marka xaalad degdeg ah timaado. Foomka qorshaha u diyaar garoowga khatarta degdeg ah ee biloowga ah oo uu sameeyay gudoomiyuhu ma lahan xogtaan, waayo waa shardi cusub. Si aad u raacdo shardiga, waxaad samayn kartaa laba waxyaabood

midkood: • buuxi foomka cusub ee halka bog ah ee ay samaysay DHS kaasoo uu ku jiro shardiga cusub ama • inaad buuxiso qorshe cusub oo xaalada degdegaa ah. DHS ayaa jawaab celin ka heshay adeeg bixiyaasha taasoo ahayd in foomku uu aad u dheer yahay iina iskusoo laalaabanaayo. Si ay uga jawaabto, DHS ayaa dib u muraajacaysay foomka soona gaabisay foomka loo baahan yahay. Hadda uma baahnid inaad soo dhajiso ama la wadaagto qorshahaaga u diyaar garoowga khatarta waalidka ama masuuliyiinta ilmaha. Hase yeeshee, waa qasab inaad sii wado inaad qorshaha u diyaariso dib u eegid. Halkaan ayaad ka helaysaa xogta cusub ee halka bog:

<https://edocs.dhs.state.mn.us/lfserver/Public/DHS-7955-ENG>

Waxaad ka helaysaa qorshahaaga u diyaar garoowga khatarta oo cusub, kaasoo soo baxay Sibteembar 20,2019 halkaan: <https://edocs.dhs.state.mn.us/lfserver/Public/DHS-7414C-ENG>

Qaybta E: Xirida

Tixraacyada

Ururka Qaran ee Waxbarashada Ubadka Yaryar, Ururka Qaran ee Manfacyada Daryeelka Carruurta iyo Wakaaladaha Gudbinta Adeegga. (2011). *Naqshada Aqoonta iyo Kartida ee Minnesota ee Xirfadlayaasha Waxbarashada Dhallaanka*: Daryeelka carruurta ee Qoyska. PDF lagasoo xigtay:

http://education.state.mn.us/mdeprod/idcplg?IdcService=GET_FILE&dDocName=058968&RevisionSelectionMethod=latestReleased&Rendition=primary

Xarunta Qaran ee Khayraadka Caafimaadka iyo Badqabka Daryeelka Carruurta iyo Waxbarashada Ubadka. (2016). *Daryeelida Carruurteena*: Heerarka Qaran ee Dadaalka Caafimaadka iyo Badqabka; Tilmaamaha Barnaamijyada Daryeelka ilmaha yar iyo waxbarashada (Daabacaadii 3aad). Waxaa lagasoo xigtay:

<http://cfoc.nrckids.org/index.cfm> <<< Oo ah webseet ku haboon xogihii ugu danbeeyay iyo digniinaha daryeelka carruurta.

Dib U eegaha Xeerarka Gobalka Minnesota. (2016). *Cutubka 9502: Ruqsad siinta Qoysaska Carruurta*: Daryeelka Maalinta ee Qoyska iyo Guryaha Daryeelka Kooxda ee Qoyska. (Xeerka 2). St. Paul, MN. Waxaa lagasoo xigtay: <https://www.revisor.mn.gov/rules/?id=9502>

U.S. Department of Health and Human Services, Maamulka Carruurta iyo Qoysaska. (2015). *Daryeelida Baahiyaha aasaasiga ah ee Carruurteena*: Aasaasiyaadka Caafimaadka iyo Badqabka ee Daryeelka iyo Tacliinta Ubadka. Lagasoo xigtay_

http://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/e.cd/caring_for_our_children_basics.pdf

Qorshaynta xaaladaha degdega ah ee Daryeelka Carruurta Minnesota-

<https://edocs.dhs.state.mn.us/lfserver/Public/DHS-7415-ENG>

Qorshaha U diyaar garoowga khatarta Daryeelka Carruurta ee MN Dept. of Human Services-

http://www.dhs.state.mn.us/main/idcplg?IdcService=GET_FILE&RevisionSelectionMethod=LatestReleased&Rendition=Primary&allowInterrupt=1&noSaveAs=1&dDocName=dhs-291261

Muujin

Qaado dhawr daqiiqo si aad u muujiso waxa aad ku baratay xiisadaan fasalka. U adeegso meelaha banaan ee hoose si aad u qabato fikrado iyo qorshayaasha talaabada.

Kulankaan waxaan ku bartay...

Marka laga eego waxaan bartay, waxaayabaha aan samayn doono ...

Kulankaan waxay igu abuurtay inaan ka fakaro...